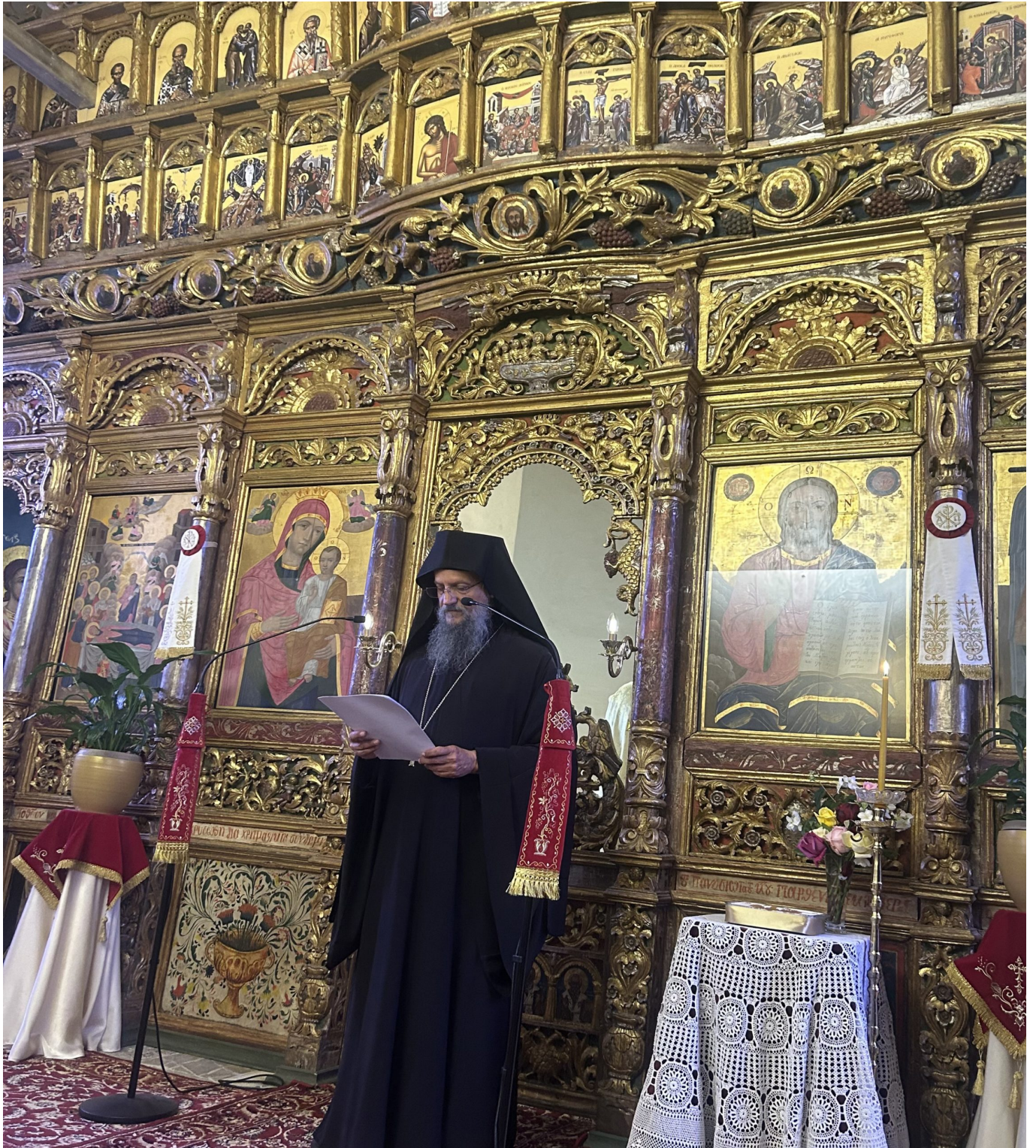

25/05/2026

Επέτειος 200 ετών από το ολοκαύτωμα της Ιεράς Μονής Παναγίας Βαρνάκοβας

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Φωκίδος

Με αισθήματα συγκίνησης και ευγνωμοσύνης προς τους Πατέρες και τους αγωνιστές που θυσιάστηκαν υπέρ Πίστεως και Πατρίδος, τιμήθηκε σήμερα η συμπλήρωση 200 ετών από το Ολοκαύτωμα της Ιεράς Μονής Παναγίας Βαρνάκοβας.

Μέσα στο ίδιο Καθολικό το οποίο ανατινάχτηκε κατά την πολιορκία του 1826 (26 Μαΐου) και αναστηλώθηκε το 2024 από την αδελφότητα της Ι. Μονής, ως η πλέον έμπρακτη προσφορά τιμής, τελέσθηκε Θεία Λειτουργία, αρτοκλασία και επιμνημόσυνη δέηση υπέρ αναπαύσεως των αγωνιστών και των πεσόντων εν τη Ι. Μονή.

Ως εκπρόσωπος του Σεβασμιωτάτου **Μητροπολίτου Φωκίδος κ. Θεοκτίστου**, ο Αρχιερατικός Επίτροπος **Αρχιμ. π. Αυγουστίνος Σύρρος** έκανε ιδιαίτερη εκτενή αναφορά στο ιστορικό γεγονός της θυσίας και της προσφοράς της Ιεράς Μονής στους αγώνες του Γένους.

Η μνήμη δεν χρειάζεται θόρυβο για να παραμένει ζωντανή. Κάποιες θυσίες μιλούν σιωπηλά μέσα στους αιώνες — σαν το καντήλι που καίει αδιάκοπα μπροστά στο Ιερό.

Η ομιλία του Αρχιμ. Αυγουστίνου Σύρρου

Κατά τη διάρκεια του Μεγάλου Αγώνα του 1821, το Μοναστήρι της Παναγίας Βαρνάκοβας δεν ήταν μόνον ένας τόπος προσευχής. Έγινε το κέντρο άμυνας ολόκληρης της επαρχίας Δωρίδος, προσφέροντας σημαντική πνευματική, ηθική και οικονομική στήριξη στην Επανάσταση, καθώς και περίθαλψη στον άμαχο πληθυσμό. Μάλιστα, από το 1824 αποτέλεσε την έδρα του στρατοπέδου του οπλαρχηγού της περιοχής, Ανδρίτσου Σαφάκα.

Το Μοναστήρι παρέμεινε ακλόνητο στήριγμα των αγωνιζομένων Ελλήνων και τον Απρίλιο του 1826, αμέσως μετά την ηρωική Έξοδο του Μεσολογγίου. Οι μοναχοί υποδέχθηκαν και περιέθαλψαν για αρκετές ημέρες όσους αγωνιστές κατόρθωσαν να σωθούν και να καταφύγουν εκεί, βοηθώντας τους στη συνέχεια να διαφύγουν προς την Άμφισσα.

Όμως η απειλή πλησίαζε. Μετά την πτώση του Μεσολογγίου, ο Κιουταχής στράφηκε προς τη Δωρίδα, σχεδιάζοντας να περάσει από την περιοχή για να φθάσει τελικά στην Αττική. Ο Γεώργιος Καραϊσκάκης, παρά το γεγονός ότι ήταν σοβαρά άρρωστος, έδρασε αστραπιαία· έστειλε τους οπλαρχηγούς Σκαλτσοδήμο, Σαφάκα, Φραγκίστα και Καλύβα να καταλάβουν στρατηγικές θέσεις γύρω από τη Βαρνάκοβα.

Όταν στις 3 Μαΐου 1826 η εμπροσθοφυλακή του Κιουταχή έφθασε στο σημείο, δέχθηκε συντριπτικό πλήγμα από τους Έλληνες. Ωστόσο, μόλις κατέφθασε ο κύριος όγκος της τουρκικής στρατιάς, που αποτελούνταν από 4.000 Τούρκους, οι ελληνικές δυνάμεις αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις θέσεις τους και να οχυρωθούν μέσα στο Μοναστήρι. Με τις πύλες να κλείνουν πίσω από τους αγωνιστές, ξεκίνησε η ιστορική και ηρωική πολιορκία της Βαρνάκοβας.

Η πολιορκία της Βαρνάκοβας κράτησε τρεις ολόκληρες εβδομάδες. Οι επιθέσεις των Τούρκων ήταν καταιγιστικές, όμως το μοναστήρι παρέμενε απόρθητο. Μέσα στο Μοναστήρι η πίστη γινόταν ένα με την ανδρεία. Ο Ηγούμενος Κοσμάς Θεοχάρης και οι ιερομόναχοι Παρθένιος, Ανατόλιος, Ιωάσαφ, Κυπριανός και Καλλίστρατος τελούσαν παρακλήσεις υπό τους ήχους της καμπάνας και των σήμαντρων του ναού, ενώ την ώρα της μάχης συνέδραμαν με τα όπλα τους, όπου το τείχος απειλείτο περισσότερο.

Η κρισιμότερη στιγμή ήλθε στις 25 Μαΐου 1826. Ο εχθρός εμφανίσθηκε με βαρύ πυροβολικό και άρχισε να σφυροκοπά τη Μονή, ανοίγοντας επικίνδυνα ρήγματα. Μέσα στη νύχτα, οι πολιορκημένοι έκαναν κάτι συγκλονιστικό: για να βλέπουν τις

κινήσεις των Τούρκων, έσχισαν τα ρούχα τους, τα έδεσαν σε πασσάλους, τα πότισαν με λάδι και τα άναψαν. Με αυτούς τους αυτοσχέδιους πυρσούς φώτισαν το μοναστήρι, προλαμβάνοντας κάθε προσπάθεια του εχθρού να αναρριχηθεί στα τείχη.

Βλέποντας ο Κιουταχής ότι δεν μπορούσε να λυγίσει τους αμυνομένους, αποφάσισε να αλλάξει σχέδιο και να ανοίξει υπόνομο για να ανατινάξει τη Μονή. Το μυστικό του, όμως, προδόθηκε από έναν Αλβανό. Αμέσως συγκλήθηκε πολεμικό συμβούλιο και η απόφαση ήταν ηρωική: Έξοδος.

Τα μεσάνυχτα της 26ης Μαΐου, οι πολιορκημένοι εξόρμησαν με τα σπαθιά στα χέρια. Η σύγκρουση ήταν σκληρή. Μέσα στο σκοτάδι, τρεις αγωνιστές έπεσαν ηρωικά - δύο μοναχοί και ένας λαϊκός - ενώ επτά τραυματίστηκαν, ανάμεσά τους και ο οπλαρχηγός Φραγκίστας. Οι Τούρκοι, στη συνέχεια, τοποθέτησαν δυναμίτη στις υπόγειες στοές, ανατίναξαν το ιστορικό Μοναστήρι και παρέδωσαν τα πάντα στις φλόγες.

Όμως η Βαρνάκοβα αναστήθηκε. Λίγα χρόνια μετά την απελευθέρωση, οι εννέα διασωθέντες μοναχοί συγκέντρωσαν χρήματα και, μαζί με δωρεές πιστών,

ξεκίνησαν την ανοικοδόμηση. Το 1831, ο Κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας, αναγνωρίζοντας την προσφορά και τη θυσία της Μονής, διέθεσε το σημαντικό ποσό των 1.800 φοινίκων για την αναστήλωσή της. Για τον λόγο αυτό, ο Καποδίστριας δικαίως θεωρείται ο δεύτερος κτήτορας της Μονής.

Ο νέος ναός, που διατηρείται έως σήμερα, οικοδομήθηκε πάνω στα σχέδια του παλαιού, με λαξευμένους λίθους, στη μορφή τρίκλιτης βασιλικής με τρούλο, νάρθηκα και εξωνάρθηκα.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το εσωτερικό του ναού. Στο δάπεδο διατηρούνται τα εντυπωσιακά μαρμαροθετήματα του 11ου αιώνας, που επέζησαν από τον αρχικό βυζαντινό ναό, ενώ, σύμφωνα με τον αρχαιολόγο Ορλάνδο, οι τοιχογραφίες που σώζονται ανήκουν στην υστεροβυζαντινή περίοδο.

Ιερομόναχος π. Παρθένιος Ζωγράφος - Ο Παπαφλέσσας της Δωρίδας

Στα τέλη του 18ου αιώνα, το 1789, στην Καρυά Δωρίδος, γεννιέται ένας άνθρωπος που έμελλε να συνδέσει το όνομά του με την ελευθερία και την πίστη: ο Παρθένιος Ζωγράφος.

Σε ηλικία μόλις 11 ετών, το 1800, περνά το κατώφλι της Μονής Βαρνάκοβας και εντάσσεται στο Μοναστήρι ως μαθητευόμενος μοναχός· αργότερα γίνεται μοναχός, αφιερώνοντας τη ζωή του στον Θεό και στην Πατρίδα.

Το 1818 το φως της Φιλικής Εταιρείας φθάνει στην Παναγία Βαρνάκοβα. Η Μονή δεν είναι πλέον μόνο τόπος προσευχής, αλλά και σημαντικό κέντρο προετοιμασίας του Αγώνος. Με την έναρξη της Επανάστασης το 1821, ο Παρθένιος, σε ηλικία 32 ετών, αναλαμβάνει αρχηγός του Βαρνακοβίτικου σώματος, ενός ενόπλου σώματος περίπου 100 αγωνιστών, αποτελούμενου από μοναχούς και κατοίκους της περιοχής.

Με πίστη, θάρρος και με το σύνθημα «Ο Σταυρός νικά», οδηγεί το Βαρνακοβίτικο σώμα σε σημαντικές μάχες στη Ναύπακτο, στο Αντίρριο, στο Δίστομο, στην Αράχωβα και στη μάχη της Καλλιακούδας.

Η ηρωική του δράση κορυφώνεται τον Μάιο του 1826, όταν, λίγο μετά την Έξοδο του Μεσολογγίου, οι δυνάμεις του Ιμπραήμ πολιορκούν τη Βαρνάκοβα. Παρά την καταστροφή της Μονής, μετά την Ανεξαρτησία ο Παρθένιος επιστρέφει στη Μονή και αγωνίζεται για την αναστήλωσή της και τη συνέχιση της μοναστικής ζωής σε αυτήν.

Το χρυσό τέμπλο του 1831 στέκει μάρτυρας της προσφοράς του: «Το θείον και ιερόν τέμπλον τούτο εχρυσώθη διά χρηματικής συνδρομής του πανοσιωτάτου κυρίου Παρθενίου εκ της Ιεράς Ταύτης Μονής και κώμης Καρυάς διά χειρός Ζαχαρίου Ιερομονάχου και Δημητρίου αδελφών Πελοποννησίων, ηγουμενεύοντος του πανοσιωτάτου κυρίου Χρυσάνθου».

Ο ηρωικός Ιερομόναχος Παρθένιος Ζωγράφος, γνωστός ως «ο Παπαφλέσσας της Δωρίδας», κοιμήθη εν Κυρίω το 1850, σε ηλικία 71 ετών, και ετάφη κοντά στο Μοναστήρι, αφήνοντας πίσω του ένα φωτεινό παράδειγμα Πίστεως και Αγώνος.

Και σήμερα, μέσα στις δυσκολίες και στις προκλήσεις της εποχής μας, ο μοναχισμός συνεχίζει αδιάκοπα τον πνευματικό του αγώνα. Οι ιερές Μονές

Δωρίδος παραμένουν άγρυπνα πνευματικά φυλάκια και προπύργια πίστεως, τόποι προσευχής, μετανοίας και αντιστάσεως απέναντι σε κάθε δύναμη κακού και απομακρύνσεως από τον Θεό.

Οι μοναχοί και οι μοναχές του τόπου μας δεν αγωνίζονται μόνο για τον προσωπικό τους αγιασμό, αλλά προσφέρουν αθόρυβα και θυσιαστικά τη διακονία τους προς ολόκληρη την Εκκλησία και τον λαό του Θεού. Ιδιαίτερα στην Ιερά Μητρόπολή μας, με την πατρική ευλογία και καθοδήγηση του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας κ. Θεοκτίστου, πολλές μοναστικές αδελφότητες της περιοχής μας στηρίζουν ουσιαστικά το ποιμαντικό, πνευματικό, φιλανθρωπικό και ιεραποστολικό έργο της τοπικής μας Εκκλησίας και ιδιαίτερα στην ευλογημένη μας Δωρίδα.

Μοναχοί της Μητροπόλεώς μας διακονούν σε ενορίες που δεν έχουν ιερέα, ως ιεροκήρυκες, ως κατηχητές και πνευματικοί πατέρες, εργαζόμενοι με αγάπη για τα παιδιά, τους νέους, τις οικογένειες και κάθε άνθρωπο που αναζητά παρηγοριά και ελπίδα. Παράλληλα, μέσα από τη φιλανθρωπία, την προσευχή και τη διακριτική προσφορά τους, συνεχίζουν έναν αγώνα όχι πλέον με όπλα υλικά, αλλά με τα όπλα της πίστεως, της θυσίας και της αγάπης, σε μια εποχή που η παγκοσμιοποίηση ισοπεδώνει τα πάντα χειρότερα από την Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Έτσι, το παράδειγμα μορφών όπως ο Ιερομόναχος Παρθένιος Ζωγράφος παραμένει ζωντανό μέχρι σήμερα, υπενθυμίζοντάς μας ότι η Εκκλησία και ο μοναχισμός εξακολουθούν να αποτελούν φωτεινούς φάρους πίστεως, ελπίδος και πνευματικού αγώνος για τον τόπο μας και για ολόκληρο το Γένος.

